

Dohled probačního úředníka u nezletilého

Podstatu dohledu probačního úředníka tvoří metoda založená na převýchově nezletilého a na dalším vhodném ovlivňování jeho chování. Takovéto působení se provádí formou kontroly, pomoci a poradenství. Těžiště probačního dohledu spočívá ve vztahu k dítěti mladšímu patnácti let zejména v péči o něj a v pomoci mu s jeho problémy, jež ve svém souhrnu podmiňovaly jeho selhání vyúsťující v páchaní činů jinak trestných. Důraz je kladen na osobní a individuální přístup posilující jeho sociální i osobní postoje. Dohled probačního úředníka může být nezletilému opakovaně uložen i za další (třeba i druhově shodné) činy jinak trestné.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 882/2007, ze dne 22.8.2007)

Nejvyšší soud České republiky jako soud pro mládež rozhodl v právní věci nezletilého M. K., zastoupeného opatrovníci JUDr. V. O., vedené u Městského soudu v Brně jako soudu pro mládež pod sp. zn. 97 Rod 109/2006, o dovolání Městského státního zastupitelství v Brně proti rozsudku Krajského soudu v Brně jako soudu pro mládež ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 4 Rodo 9/2007, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně, soudu pro mládež, ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 4 Rodo 9/2007, a rozsudek Městského soudu v Brně, soudu pro mládež, ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. 97 Rod 109/2006, se zrušují a Městskému soudu v Brně, soudu pro mládež, se věc vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městské státní zastupitelství v Brně podalo dne 1. 8. 2006 v právní věci nezletilého M. K. (správně jde o „dítě mladší patnácti let“, ale i v tomto usnesení je označován převážně jako „nezletilý“) u Městského soudu v Brně, soudu pro mládež, návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 zákona č. [218/2003](#) Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále převážně jen „zák. č. [218/2003](#) Sb.“), a to dohledu probačního úředníka.

Návrh odůvodnilo tím, že policejní orgán Policie ČR MŘ Brno, obvodní oddělení Brno-Královo Pole, usnesením ze dne 26. 6. 2006, sp. zn. MRBM-5957/TČ-14-2006, odložil podle § 159a odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. trestní stíhání nezletilého pro činy jinak trestné krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák., neboť je nepřípustné z důvodu nedostatku věku nezletilého.

Těchto činů jinak trestných se měl nezletilý dopustit tím, že „v přesně nezjištěnou dobu koncem měsíce srpna 2005 vnikl společně s mladistvým V. O., opakovaně ve čtyřech případech po přelezení plotu na pozemek poškozené L. K., a odtud po vypáčení zámku vstupních dveří a rozbití krycího plechu dveří v oblasti zámku majzlem do zděné zahradní chaty, odkud odcizili dřevěný rozkládací žebřík v hodnotě 100,- Kč, sekyrku v hodnotě 50,- Kč, rýč v hodnotě 50,- Kč, dřevěný stůl se čtyřmi kusy židlí v hodnotě 800,- Kč, vatovanou deku v hodnotě 50,- Kč a kamínka v hodnotě 150,- Kč, čímž způsobili majitelce poškozené L. K. škodu ve výši 1.200,- Kč a poškozením dveří, rozbitím dřevěného zábradlí verandy, rozbouráním části komínu, vypáčením vstupních dveří, rozbitím skleněné výplně dveří a okna, ulomením okapového svodu a zničením dveří policové dřevěné skříně další škodu ve výši 4.814,- Kč.“

Podle názoru státního zastupitelství přicházelo se zřetelem k dosavadnímu chování nezletilého, které

i před spácháním činu vykazovalo nedostatky (vyrůstal s matkou a bratrem, děti však často pobývaly u příbuzných, matka se o ně nezajímala, neživila je, nezajistila jim ani vhodné oblečení, neměly pevné výchovné vedení, M. se začal toulat po nocích a páchat trestnou činnost, v listopadu 2005 byly obě děti umístěny do diagnostického ústavu a následně byla nařízena ústavní výchova), v úvahu uložení opatření - dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003 Sb.](#), jímž lze jednak sledovat chování nezletilého ať už v ústavu nebo v rodině, způsob výchovného působení matky nebo ústavu, jednak pozitivně vést dítě k životu v souladu se zákonem.

Městský soud v Brně, soud pro mládež, rozsudkem ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. 97 Rod 109/2006, rozhodl o upuštění od uložení opatření nezletilému (bod I.), o přiznání náhrady nákladů řízení opatrovníci JUDr. V. O. (bod II.) a o tom, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod III.). Soud vzal za prokázané, že nezletilému byl již v minulosti uložen dohled probačního úředníka pro jiný spáchaný čin jinak trestný. Při tomto zjištění a za situace, kdy u nezletilého byla dříve nařízena i ústavní výchova, která se realizuje, považoval za dostačující k dosažení účelu zákona projednání činu před soudem pro mládež.

Uvedený rozsudek napadlo státní zastupitelství odvoláním. Krajský soud v Brně, soud pro mládež, rozsudkem ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 4 Rodo 9/2007, vyslovil, že rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje (bod I.), že opatrovníkovi JUDr. V. O. se přiznává odměna a náhrada hotových výdajů za poskytnutí právních služeb při výkonu funkce opatrovníka v odvolacím řízení ve výši 4.284,- Kč (bod II.), a že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů řízení (bod III.).

Také odvolací soud dospěl k závěru, že u nezletilého lze podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003 Sb.](#) upustit od uložení opatření, neboť samotné projednání jeho skutku před soudem postačuje k dosažení účelu tohoto zákona. Uvedený závěr opřel o zjištění, že nezletilý v současné době vykonává ústavní výchovu, která mu byla uložena rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. 40 Nc 2002/2005, jenž nabyl právní moci dne 1. 2. 2006, a že mu již bylo uloženo opatření - dohled probačního úředníka, a to rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 12. 7. 2006, sp. zn. 97 Rod 58/2006, který nabyl právní moci dne 12. 9. 2006 (stalo se tak v souvislosti se spácháním činu jinak trestného - krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák.).

Odvolací soud dále vyslovil názor, že byl-li zjištěn názor nezletilého na projednávanou věc, ze kterého vyplývá jeho kritický přístup ke spáchanému činu, a jestliže soudu pro mládež byla předložena podrobná zpráva orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, pak lze upustit od uložení opatření, i když se nezletilý neúčastnil jednání před soudem. Dodal, že nezletilému již byl uložen dohled probačního úředníka a nadto je na něho v současnosti působeno výkonem ústavní výchovy, což jsou okolnosti, které v této fázi života nezletilého ovlivňují jeho chování. Své stanovisko ohledně nadbytečnosti uložení dalšího dohledu probačního úředníka odůvodnil tím, že je nutné zvážit jednak obsah již uloženého probačního dohledu a charakter činu jinak trestného, za který byl tento dohled již uložen, a jednak charakter činu nově projednávaného; jestliže byl dohled probačního úředníka uložen za stejnou trestnou činnost, za jakou má být uložen v dalším řízení, přičemž od uložení prvního dohledu probačního úředníka nedošlo k podstatným změnám ve výchovném prostředí, nepřichází v úvahu další souběžné uložení tohoto opatření. Opakované uložení dohledu probačního úředníka by přicházelo v úvahu pouze v případě, že by šlo o jinou trestnou činnost a přicházel by v úvahu jiný obsah dohledu probačního úředníka.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podalo Městské státní zastupitelství v Brně (dále převážně jen „dovolatel“) dovolání ve smyslu § 236 odst. 1 o. s. ř. V písemném podání uvedlo, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, přičemž dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam z toho důvodu, že je řešena (i) právní otázka, která je

dovolacím soudem rozhodována rozdílně a dále (ii, iii) právní otázky, které v rozhodování dovolacího soudu nebyly dosud vyřešeny.

Právní otázku, která je dovolacím soudem řešena rozdílně, dovolatel spatřoval v tom, (i) zda je možné podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. upustit od uložení opatření i v případě, že nezletilý není účasten projednání svého činu před soudem; právní otázky, které v rozhodování dovolacího soudu nebyly vyřešeny, spatřoval v tom, (ii) zda je možné opakované ukládání stejného opatření uvedeného v § 93 odst. 1 písm. a) až c) zák. č. [218/2003](#) Sb., jakož i (iii) zda je možné souběžné uložení ústavní výchovy podle § 46 zákona o rodině a dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003](#) Sb.

Za dovolací důvod dovolatel označil skutečnost, že napadené rozhodnutí spočívá ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. na nesprávném právním posouzení věci.

V podrobném odůvodnění dovolání dovolatel vyjádřil nesouhlas s názorem odvolacího soudu, že soud může upustit od uložení opatření nezletilému podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. i v případě, že se nezletilý neúčastnil projednání svého činu před soudem. Po citaci tohoto ustanovení poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 8 Tdo 185/2006, podle kterého je podmínka vyjádřená v § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. splněna tehdy, pokud projednání věci před soudem bylo natolik důrazné, že na dítě zapůsobilo silným vlivem a splnilo tak výchovný a preventivní efekt účelu tohoto zákona vyjádřený v jeho § 1 odst. 2, a z tohoto důvodu není třeba další opatření dítěti ukládat. Rovněž zdůraznil, že Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí uvedl, že na dítě má největší výchovný vliv ta část jednání soudu, kde se ostatní osoby vyjadřují ke kriminálnímu chování dítěte, v rámci závěrečných návrhů je osoba dítěte hodnocena a je vyhlášeno rozhodnutí. Jestliže se však nezletilý neúčastnil projednání své věci před soudem, nemohlo být účelu zákona dosaženo. Pro úplnost doplnil, že odvolací soud nevyvodil žádné závěry ze zprávy Dětského domova v J., ze které vyplynulo, že nezletilý mimo jiné vyhledává společnost problémových dětí, nechce se učit, pokud necítí výchovné vedení, odbývá učivo, často lže, tajně kouří, nenavštěvuje zájmové kroužky, do kterých se přihlásil, chybí mu záškoláctví a parta kamarádů, je nezodpovědný, slíbí nápravu svého jednání, avšak slib nedodrží.

Dovolatel dále nesouhlasil se závěrem odvolacího soudu, že pokud byl nezletilému již dříve uložen dohled probačního úředníka, nelze v případě opakovaného spáchání činu jinak trestného jako krádež dohled probačního úředníka znovu uložit. Takový názor odvolacího soudu je v rozporu s účelem zák. č. [218/2003](#) Sb., neboť na každý čin jinak trestný je třeba adekvátně reagovat ve smyslu § 89 odst. 2 tohoto zákona, a to zejména ve formě uložení opatření. Program výkonu dohledu totiž probační úředník sestavuje i za účelem objasnění motivů a podmínek jednání vedoucích ke spáchání protiprávní činnosti a určení stupně rizika jejího opakování, dohled tedy musí být uložen i za další činy jinak trestné. Je proto přesvědčen, že v projednávané věci měly soudy dohled probačního úředníka nezletilému uložit a stanovit v něm konkrétní obsah dohledu i z toho důvodu, že dřívějším rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 12. 7. 2006, sp. zn. 97 Rod 58/2006, kterým byl nezletilému dohled probačního úředníka již v minulosti uložen, nebyl obsah povinností nezletilého vůbec vymezen ve smyslu § 16 zák. č. [218/2003](#) Sb.

V neposlední řadě dovolatel namítl, že odvolací soud nerespektoval odlišnosti výchovného opatření ukládaného podle zákona o rodině, kterým je ústavní výchova, a opatření ukládaného za podmínek stanovených zák. č. [218/2003](#) Sb. Ústavní výchova jako výchovné opatření podle zákona o rodině totiž nemůže suplovat opatření ukládané podle § 93 odst. 1 písm. a) až c) zák. č. [218/2003](#) Sb., neboť tyto instituty sledují jiné cíle a jsou taktéž ukládány z jiných důvodů. Možnost jejich souběžného uložení proto nemůže být v žádném případě vyloučena.

V závěru svého podání dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadený rozsudek odvolacího

soudu v napadeném rozsahu zrušil a věc vrátil soudu druhého stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud, soud pro mládež, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) a v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné. [Okolnost, že napadený rozsudek odvolacího soudu neobsahuje poučení o možnosti podat proti němu dovolání (poučení je formulováno pouze tak, že proti rozhodnutí odvolacího soudu není další řádný opravný prostředek přípustný), je v tomto směru nerozhodná.]

Není od věci připomenout, že soud pro mládež postupuje v řízení o dovolání ve věcech dětí mladších patnácti let podle předpisů upravujících občanské soudní řízení (§ 96 zák. č. [218/2003](#) Sb.); proto je zapotřebí vycházet z ustanovení § 236 o. s. ř., podle něhož lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání je v ustanovení § 237 o. s. ř. řešena tak, že dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], a jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

V dané věci aplikace ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. nepřicházela vůbec v úvahu, neboť dovolatel napadl dovoláním rozsudek odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé potvrzeno. Protože s ohledem na popsanou genezi věci nepřicházela v úvahu ani aplikace ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., mohla by být přípustnost dovolání založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy tehdy, dospěje-li dovolací soud k závěru, že napadený rozsudek má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Předpokladem pro závěr, že jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, je situace, kdy řešená právní otázka měla pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nebylo z hlediska právního posouzení věci založeno. Zásadní právní význam má současně rozhodnutí odvolacího soudu pouze tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí v konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu).

Nejvyšší soud se posouzením, zda v projednávané věci má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam, zabýval v rámci předběžné otázky a vyřešil ji tak, že z uvedených hledisek je třeba považovat podané dovolání za přípustné. Právní otázkou, která je dovolacím a odvolacím soudem rozhodována rozdílně, je otázka, zda soud může upustit od uložení opatření nezletilému podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. i v případě, že se nezletilý nezúčastnil projednání svého činu před soudem. Právní otázkou, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je pak otázka, zda je možné nezletilému opakovaně uložit stejné opatření uvedené v § 93 odst. 1 písm. a) až c) zák. č. [218/2003](#) Sb.

V těchto směrech Nejvyšší soud shledal, že dovolání bylo podáno v souladu s označeným dovolacím

důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Naproti tomu za právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, Nejvyšší soud nemohl považovat otázku, zda je možné souběžné uložení ústavní výchovy podle § 46 zákona o rodině a dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003](#) Sb., za situace, kdy se nezletilý v ústavní výchově již nachází, neboť tato otázka judikaturou soudů již vyřešena byla.

Stalo se tak v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1262/2006, v němž dovolací soud dospěl k závěru, že uložení dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003](#) Sb. dítěti mladšímu patnácti let, které se dopustilo činu jinak trestného, nebrání skutečnost, že v době rozhodování soudu pro mládež o tomto opatření se dítě již nachází ve výkonu ústavní výchovy nařízené podle § 46 odst. 1 zákona o rodině, že současný výkon ústavní výchovy a dohledu probačního úředníka tedy obecně nelze vyloučit, a že závěr, zda v konkrétním případě bude nutno uložit dohled probačního úředníka dítěti mladšímu patnácti let, které se již nachází v ústavní výchově, a zda je tedy namíste souběžné působení obou těchto institutů, ovšem musí vycházet ze zjištění, že uložení dohledu probačního úředníka je potřebné z hlediska naplnění účelu zák. č. [218/2003](#) Sb. (rozhodnutí bylo schváleno s těmito právními větami na poradě trestního kolegia Nejvyššího soudu dne 14. 6. 2007 a bude v nejbližší době publikováno ve Sb. rozh. trest.).

V odůvodnění citovaného usnesení jsou oba uvedené instituty (ústavní výchova a dohled probačního úředníka) podrobně rozvedeny (je poukázáno na jejich podstatu, účel, smysl, cíl, význam i těžiště) a vyargumentovány shora uvedené obecné právní závěry. Mimo jiné je tam uvedeno, že dojde-li ke spojení institutu ústavní výchovy a dohledu probačního úředníka, lze dojít „k závěru, že se vzájemně nevylučují, naopak by jimi bylo možné dosáhnout pozitivních výsledků při působení na chování dítěte mladšího patnácti let, které se dopustilo činu jinak trestného. Tímto spojením lze vhodně kumulovat pozitivní účinky, které se od každého z těchto institutů očekávají, když ústavní výchovou dochází k odstranění přímého vlivu negativních faktorů na příčiny vedoucí ke kriminálním tendencím v postojích dítěte a dohledem probačního úředníka se realizuje odborné pozitivní vedení, které se vyznačuje potřebnou motivací k vedení života v souladu s obecně závaznými normami, zaměřené na zajištění toho, aby se v budoucnu v běžném životě dítě mladší patnácti let, které se dopustilo činu jinak trestného, chovalo řádně. Je jím též zajištěna konkrétní pomoc při řešení příčin spáchaných činů jinak trestných. Zejména má však v kolektivním prostředí ústavní výchovy význam individuální přístup směřující k zajištění podmínek pro znovuzачlenění dítěte mladšího patnácti let do běžného a řádného života a k vytvoření předpokladů pro jeho další pozitivní osobní i sociální vývoj“ (v dalších podrobnostech již stačí odkázat na obsah usnesení).

Nad rámec těchto úvah lze pro úplnost a instruktivnost rozhodnutí připomenout i právní větu II. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 8 Tdo 185/2006, publikovaného pod č. [3/2007](#) Sb. rozh. trest., podle níž není vyloučeno, aby byl uložen dohled probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003](#) Sb. za situace, kdy již byl nad dítětem mladším patnácti let stanoven dohled podle § 43 odst. 1 písm. b) zákona o rodině, neboť každé z těchto opatření sleduje jiný cíl a jsou odlišně upraveny i podmínky, za nichž jsou oba typy dohledu vykonávány. Ze smyslu těchto opatření, která nejsou totožná, vyplývá, že mohou být vykonávána i vedle sebe.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud uvedenou právní otázku v rámci dovolacího řízení nepřezkoumával.

Z hlediska pořadí relevantně uplatněných dovolacích výhrad se Nejvyšší soud zabýval nejprve námitkou, zda soud může upustit od uložení opatření nezletilému podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. i v případě, že se nezletilý nezúčastnil projednání svého činu před soudem.

Podle tohoto ustanovení soud pro mládež může upustit od uložení opatření, postačuje-li k dosažení účelu tohoto zákona projednání činu dítěte mladšího patnácti let státním zástupcem nebo před soudem pro mládež.

V dané věci soud prvního stupně a zejména soud druhého stupně odůvodnily použití ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. tím, že nezletilému byl v minulosti uložen dohled probačního úředníka pro spáchaný čin jinak trestný již dříve a že navíc mu byla uložena i ústavní výchova. Podle názoru odvolacího soudu „... toto ustanovení nelze vysvětlovat úzce, že by bylo možné upustit od uložení opatření jen tehdy, byl-li nezletilý přítomen jednání před soudem ...“ a pokud „... byl zjištěn názor nezletilého na projednávanou věc a z jeho názoru vyplývá kritický přístup k jeho jednání a je-li ve spise založena podrobná zpráva orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, lze upustit od uložení opatření, i když se nezletilý neúčastnil jednání před soudem ...“ (srov. stranu 3 odůvodnění jeho rozsudku).

Nejvyšší soud nemohl správnosti takových úvah přisvědčit. Naopak musel konstatovat, že jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud rozhodnutí o upuštění od uložení opatření učinily bez splnění všech podmínek vymezených v ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb.

V obecné rovině je zapotřebí uvést, že k otázce splnění zákonných podmínek pro postup podle tohoto ustanovení již existuje několik judikатурních rozhodnutí. Například v právních větech usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - soudu pro mládež ze dne 18. 5. 2005, sp. zn. 12 Rodo 7/2005 (publikováno pod č. [28/2006](#) Sb. rozh. trest.) se uvádí, že osobě mladší patnácti let lze uložit opatření podle § 93 zák. č. [218/2003](#) Sb. jen tehdy, je-li prokázáno, že se nezletilý dopustil činu jinak trestného, a že bez projednání věci před soudem nebo státním zástupcem nelze upustit od uložení opatření (§ 93 odst. 7 citovaného zákona). Také Nejvyšší soud se v minulosti touto problematikou zabýval v několika svých rozhodnutích, z nichž stačí připomenout již zmíněné usnesení ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 8 Tdo 185/2006 (č. [3/2007](#) Sb. rozh. trest.). Jakkoliv v jeho právní větě I. je věnována pozornost zejména rozsahu shromážděných důkazů poskytujících dostatečné podklady pro upuštění od uložení opatření, v jeho odůvodnění je podrobná zmínka i o nutnosti projednání věci státním zástupcem nebo před soudem pro mládež za účasti nezletilého. Především na tuto problematiku Nejvyšší soud zaměřil svou pozornost i v této věci, neboť právě na ni se soustředila první z relevantně uplatněných dovolacích námitek.

Ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. při zmínce o dosažení účelu zákona obsahuje (v závorce) odkaz na § 1 odst. 2 tohoto zákona. Podle něho projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.

Z dikce tohoto ustanovení plyne, že zákon jím především klade důraz na význam vlastního projednání činu (činu jinak trestného, jestliže se ho dopustilo dítě mladší patnácti let) s tím, že musí být celé řízení vedeno tak, aby přispělo k předcházení a zamezování protiprávního páčání činů jinak trestných. Zdůrazňuje proto především výchovnou složku tohoto řízení, které musí být vedeno se zvláštní pečlivostí tak, aby byly dokázány příčiny vzniku činu jinak trestného a skutečnosti významné pro posouzení osobních, rodinných a jiných poměrů nezletilého.

Zákonná podmínka vyjádřená v ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb., že k dosažení účelu zákona stačí projednání činu nezletilého státním zástupcem nebo před soudem pro mládež, je proto splněna tehdy, pokud samotné projednání věci bylo natolik účinné a důrazné, že na nezletilého působilo silným vlivem, že další opatření, jichž by bylo možné použít, již není třeba, neboť samotné

řízení, jehož byl nezletilý účasten, splňuje výchovný efekt, který by jinak bylo možné očekávat od uložení a výkonu některého z možných opatření. Tato zásada svědčí o nutnosti přesvědčivého a důrazného účinku, jaký má na nezletilého skutečnost, že jeho případ byl projednán buď státním zástupcem, nebo před soudem pro mládež, před nímž okolnosti spáchaného činu byly rozebrány a bylo též poukázáno na rozhodné momenty v životě nezletilého související s důvody, proč došlo ke spáchání činu jinak trestného, které jsou pro nezletilého takovým ponaučením a dostatečnou reflexí, že již není nutné jiné působení k jeho nápravě. Aby projednání věci před soudem mělo tento účinek, je nutné předpokládat aktivní podíl a zapojení nezletilého do tohoto procesu (srov. přiměřeně odůvodnění rozhodnutí č. [3/2007](#) Sb. rozh. trest.).

Toto hledisko však soudy v dané věci nezletilého nenaplnily. Jak je zřejmé z protokolu o jednání před soudem prvního stupně (č. l. 8 spisu), projednání věci před soudem pro mládež se nezúčastnil nezletilý [ani jeho matka (ta sice byla předvolána, ale nedostavila se)]. V průběhu jednání byl pouze přečten návrh Městského státního zastupitelství v Brně, zpráva orgánu sociálně právní ochrany dětí a obsah hlavního spisu a spisů přílohových; po přednesu závěrečných návrhů přítomných účastníků řízení byl vyhlášen rozsudek.

Podle protokolu o jednání před odvolacím soudem proběhlo rovněž toto jednání bez přítomnosti nezletilého [i jeho matky (ta byla rovněž předvolána, ale znovu se nedostavila)]. Uvedený nedostatek proto nemohl být ani v řízení před soudem druhého stupně napraven. Už z tohoto důvodu nelze dospět k závěru, že postupem soudů obou stupňů mohlo být sledovaného zákonného účelu dosaženo.

Jen pro úplnost lze poznamenat, že odvolací soud si sice vyžádal aktualizované zprávy z Dětského domova J. (vypracovaná dne 28. 3. 2007) a Úřadu městské části města B., oddělení péče o děti (vypracovaná dne 13. 4. 2007), ale k jejich obsahu dostatečně nepřihlédl a zejména ze zprávy Dětského domova J. nevyvodil žádné závěry. Přitom z této zprávy jednoznačně nevyplývá, že by se chování nezletilého za poslední období výrazněji změnilo; naopak se z ní podává, že na jeho chování ve škole jsou stížnosti, že je drzý, chová se neukázněně, vyhledává problémové typy dětí, ..., neplní své povinnosti, nepíše úkoly, ..., pokud nad sebou necítí vedení, má tendence učení odbývat a nepracuje, ..., často lže a lež využívá bravurně ve svůj prospěch, stále se o něco dohaduje a řeší konfliktní situace se svým bratrem, ..., na výtku nebo pokárání reaguje kladně, sice poslechne, ale ponaučení do budoucna si nevezme (srov. stranu 21 spisu).

Stejně tak je vhodné dodat, že ani z přílohových spisových materiálů nevyplývá, že by projednání věci před soudem mělo, resp. mohlo mít na nezletilého výchovný vliv, bylo by pro něho ponaučením a svědčilo by o tom, že se ke svému jednání postavil kriticky, jak uvedl odvolací soud. Protokol o jednání před soudem prvního stupně ze dne 12. 7. 2006 v původní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 97 Rod 58/2006 totiž svědčí o tom, že jednání, v jehož závěru byl nezletilému uložen dohled probačního úředníka, se nezletilý (ani jeho matka) rovněž nezúčastnili.

S ohledem na průběh celého řízení před soudy pro mládež je zřejmé, že na nezletilého mohla mít největší výchovný a preventivní účinek ta jeho část, kde se jiné osoby vyjadřovaly k jeho kriminálnímu chování a v rámci závěrečných návrhů zhodnotily jak jeho osobu, tak i průběh činu jinak trestného, a kde bylo vyhlášeno rozhodnutí. Nezletilý však právě této nejvýznamnější části řízení před soudem nebyl přítomen. Proto Nejvyšší soud závěru soudů obou stupňů, že v dané věci byly splněny podmínky pro rozhodnutí o upuštění od uložení opatření nezletilému podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. i při projednání věci bez přítomnosti nezletilého před soudem pro mládež, nemohl přisvědčit.

Další relevantně uplatněná výhrada dovolatele směřovala k možnosti opakovaného ukládání stejného opatření uvedeného v § 93 odst. 1 písm. a) až c) zák. č. [218/2003](#) Sb.

Podle tohoto ustanovení platí, že dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření, tato opatření: a) dohled probačního úředníka, b) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, c) ochrannou výchovu.

Přestože zákon v citovaném ustanovení § 93 odst. 1 používá termín „může“, lze z logiky věci a dalších ustanovení zákona dovodit, že soud pro mládež musí nezletilému některé z opatření tam uvedených uložit, pokud jednak jsou splněny formální podmínky pro jeho uložení [nezletilý se dopustil činu jinak trestného (§ 89 odst. 2) a státní zastupitelství podalo návrh na uložení opatření (§ 90 odst. 1), resp. soud pro mládež zahájil řízení bez návrhu (§ 90 odst. 2)] a pokud jednak zákonné (formální a materiální) podmínky pro upuštění od uložení opatření podle odst. 7 splněny nejsou. Tak např. podle již citovaného § 89 odst. 2 zákona dopustí-li se dítě mladší než patnáct let činu jinak trestného, učiní (tedy nikoliv, že by snad mohl učinit) soud pro mládež opatření potřebná k jeho nápravě, která jsou uvedena v § 93 zákona.

Kromě až dosud zmíněných ustanovení zák. č. [218/2003](#) Sb. je třeba připomenout i jeho další ustanovení s dohledem probačního úředníka související. Podle § 93 odst. 4 na dohled probačního úředníka se s přihlédnutím k věku dítěte použijí přiměřeně ustanovení § 16 odst. 1 a 2 a § 80 odst. 1, 3, 4 a 5 [§ 16 odst. 1 vymezuje, co se rozumí dohledem probačního úředníka, § 16 odst. 2 určuje, co je účelem tohoto dohledu, § 80 upravuje výkon dohledu probačního úředníka (podle odst. 3 pomoc a poradenství provádí probační úředník v rámci přípravy a realizace individuálně připraveného programu výkonu dohledu pro mladistvého, resp. nezletilého)]. Probační úředník při výkonu dohledu také pravidelně navštěvuje dítě mladší patnácti let, nad nímž vykonává dohled, v jeho bydlišti a ve škole.

Podle § 93 odst. 5 zákona platí, že při ukládání opatření podle odstavce 1 písm. a) a b) soud pro mládež dbá na výchovné působení na dítě a sleduje i preventivní účinek opatření. Podle § 93 odst. 6 zákona dítěti může být současně uloženo i více opatření, je-li to potřebné k dosažení účelu tohoto zákona (§ 1 odst. 2). Navazující odstavec 7 tohoto ustanovení pak vymezuje podmínky, za nichž soud pro mládež může upustit od uložení opatření, jak o tom již bylo pojednáno výše.

Z těchto ustanovení vyplývá, že podstatu dohledu probačního úředníka tvoří metoda založená na převýchově nezletilého a na dalším vhodném ovlivňování jeho chování. Takovému působení se provádí formou kontroly, pomoci a poradenství. Účelem tohoto dohledu je sledování a kontrola jeho chování zaměřená na zajištění ochrany společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti, jakož i odborné vedení a pomoci mu s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život. Je tak patrné, že těžiště probačního dohledu spočívá ve vztahu k dítěti mladšímu patnácti let zejména v péči o něj a v pomoci mu s jeho problémy, jež ve svém souhrnu podmiňovaly jeho selhání vyúsťující v páchání činů jinak trestných. Zřejmý důraz je z pohledu těchto zásad kladen na osobní a individuální přístup posilující jeho sociální i osobní postoje.

Všemi těmito ustanoveními je postup soudu pro mládež při rozhodování o uložení některého z opatření nezletilému také determinován. Nepřichází-li v úvahu zamítnutí návrhu (např. při zjištění, že nezletilý se nedopustil činu jinak trestného), musí-li mu z důvodů shora vyložených některé z opatření uložit a může-li mu současně uložit i více opatření, pak nemůže být limitován nemožností opětovného uložení dohledu probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003](#) Sb., resp. podmíněností jeho uložení spácháním jiného (zřejmě druhově odlišného) činu jinak trestného nezletilým. To samozřejmě v obecné rovině platí i pro jiné druhy opatření opakovaně ukládaných nezletilému podle § 93 odst. 1 písm. b) nebo c) citovaného zákona.

Opačnému názoru odvolacího soudu nelze přisvědčit. Naopak je třeba souhlasit s dovolatelem, že

takový názor je v rozporu s účelem zák. č. [218/2003](#) Sb., neboť na každý čin jinak trestný, jehož se nezletilý dopustí, je třeba adekvátně reagovat ve smyslu § 89 odst. 2 tohoto zákona, a to především formou uložení opatření. Bude-li přicházet v úvahu uložení opatření v podobě dohledu probačního úředníka, pak je třeba si uvědomit jeho smysl a podstatu, zejména pak to, že v sobě spojuje složku represivní se složkou výchovnou a pomáhající, čemuž musí odpovídat i program jeho výkonu a práce propačního úředníka. Právě program výkonu propačního úředníka sestavuje i za účelem objasnění motivu a podmínek jednání nezletilého vedoucích ke spáchání činu jinak trestného a určení stupně rizika jeho opakování. Dohled propačního úředníka proto může být nezletilému opakovaně uložen i za další (třeba i druhově shodné) činy jinak trestné.

Nejvyšší soud je proto přesvědčen, že v dané věci měly soudy pro mládež daleko pečlivěji zvažovat, zda je na místě dohled propačního úředníka nezletilému znovu uložit. Pokud by dospěly k závěru, že tomu tak je, pak přicházelo v úvahu následně v něm nově vymezit jeho obsahovou náplň, to i z toho důvodu, že dřívějším rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 12. 7. 2006, sp. zn. 97 Rod 58/2006, kterým byl nezletilému v souvislosti se spácháním činu jinak trestného krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. dohled propačního úředníka již v minulosti uložen, nebyl obsah povinností nezletilého vůbec vymezen ve smyslu § 16 zák. č. [218/2003](#) Sb.

K naplnění účelu zák. č. [218/2003](#) Sb. je vždy třeba posuzovat všechny zjištěné okolnosti a v konkrétních věcech zkoumat poměry dítěte mladšího patnácti let včetně jeho osobnostních rysů. V posuzovaném případě se však soudy rozvedenými okolnostmi nezabývaly, zejména nezhodnotily obsah a výsledky dříve uloženého opatření dohledu probačního úředníka a vliv tohoto opatření na osobu nezletilého, nevyžádaly si zprávu probační a mediační služby a nepřihlédly ke zprávě Dětského domova J. a jen paušálně učinily závěr o tom, že opakované uložení opatření dohledu probačního úředníka - ještě navíc za situace, kdy se nezletilý nachází v ústavní výchově - je vyloučeno.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší soud po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. shledal, že podané dovolání je důvodné, neboť jsou opodstatněné obě relevantně uplatněné námitky, že soudy obou stupňů rozhodly o upuštění od uložení opatření, aniž by byly beze zbytku splněny podmínky podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb., a nesprávně aplikovaly ustanovení § 93 odst. 1 písm. a) až c) tohoto zákona. Pak ovšem rozhodnutí odvolacího soudu nebylo možné považovat za správné a zákonné, což platí i o rozhodnutí soudu prvního stupně, které je zatíženo stejnými vadami.

Nejvyšší soud proto obě tato rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V něm bude nutné projednat věc v přítomnosti nezletilého a doplnit dokazování v naznačených směrech. Teprve pak bude možné na základě pečlivého posouzení všech skutečností, které vedly nezletilého ke spáchání činu jinak trestného, s uvážením negativních či pozitivních vlivů spolupůsobících na něho v rámci jeho rozumového a sociálního vývoje a podle výsledků tohoto šetření posoudit (s důrazem na účel zák. č. [218/2003](#) Sb.), zda jsou splněny podmínky ustanovení § 93 odst. 7 tohoto zákona pro upuštění od uložení opatření, a nebo bude vhodné některé z nich, nevyjímaje i dohled probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zák. č. [218/2003](#) Sb., uložit.

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícím soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)